De wereld in de 16de-17de-18de eeuw

EUROPA rond 1750

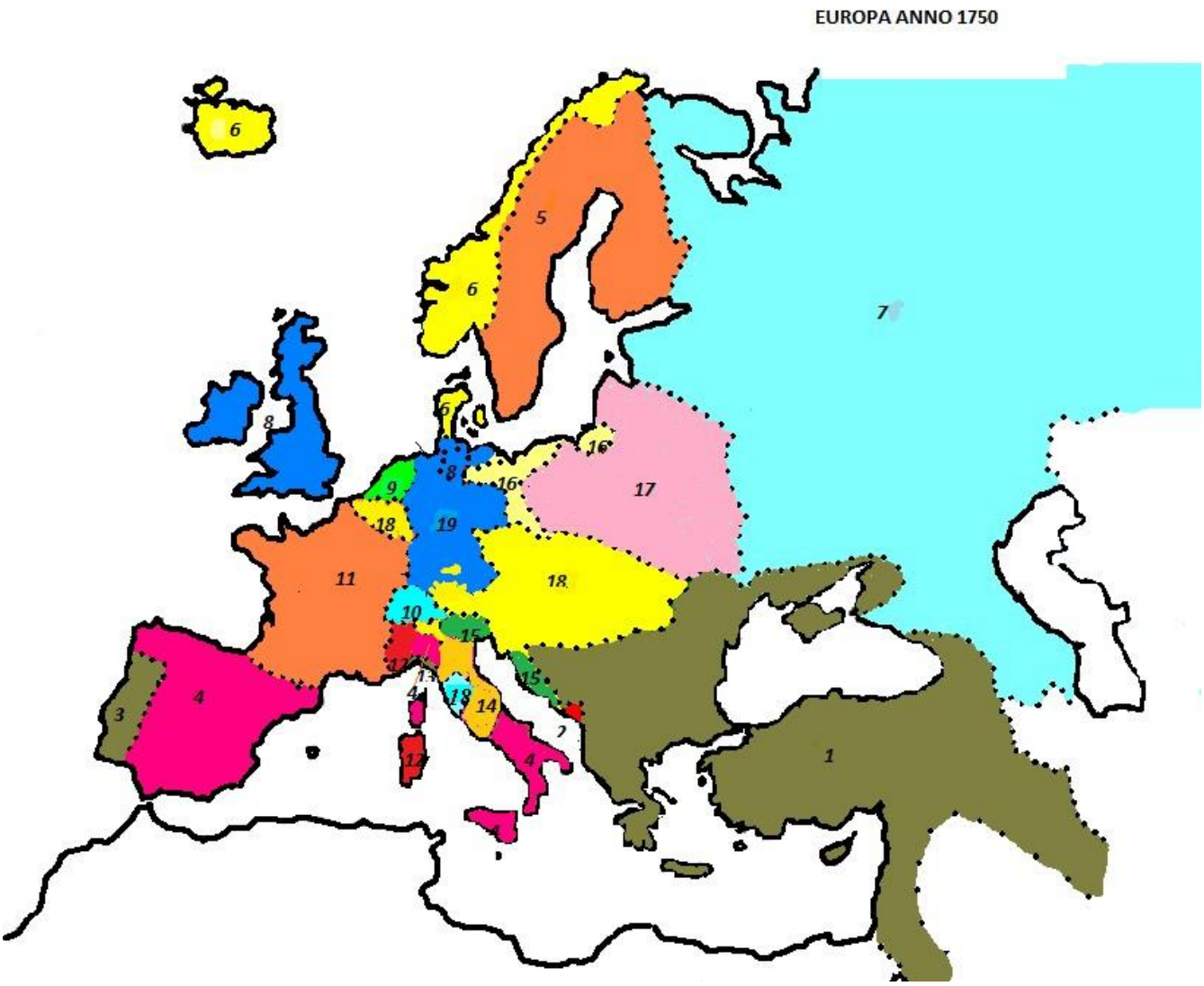

Europa rond 1750 (e.c.)

Er zijn 19-tal onafhankelijke staten, vooral monarchieën, t.o.v. 1800 zijn er paar verschillen :
-situatie in Scandinavië, Ottomaanse rijk, is ongeveer idem, ook voor Verenig Koninkrijk, Portugal, Zwitserland
-Spanje heeft bezittingen in Italië (dat zelf een lappendeken blijft), ook Corsica en Parma
-onze gewesten behoren tot Oostenrijk
-Polen is enorm groot land (later deel van Oostenrijk, Rusland en Pruisen, 1e deling 1772)
-Oostenrijk is kleiner (nog zonder Polen), inclusief Milaan en gebied rond Pisa
-Verenigd Koninkrijk bezit het Duitse Hannover
-het Heilig Roomse Rijk is een confederatie van staten (opgeheven in 1806),hierin zitten meeste Duitse vorstendommen, Oostenrijk (zonder Hongarije), de Oostenrijkse Nederlanden, tot aan grens met Denemarken en Polen, Tsjechië, tot grens met Venetië/Zwitserland/Frankrijk)

3 Portugal (koning Joao V en opvolger)

4 Spanje (koning Fernando VI)

8 Verenigd Koninkrijk (incl. Ierland, Hannover) (koning George II)

6 Denemarken (incl. Ijsland, Noorwegen)) (koning Frederik V)

5 Zweden (inc.l Finland) (koning Frederik I)

7 Russische rijk (tsarina Elisabeth)

18 Oostenrijkse Rijk (incl Tsjechië, Hongarije, Oostenrijkse Nederlanden, Toscane) (keizerin Maria Theresia)

10 Zwitserse confederatie (door Frankrijk gesticht)

9 Nederlanden (stadhouder Willem IV)

11 Frankrijk (koning Louis XV)

17 Polen (koning August II)

12 Sardinië-Piëmont (koning Carlo Emmanuele I)

2 Montenegro

1 Ottomaanse rijk (incl Albanië, Servië, Bulgarije, Roemenië, Griekenland) (sultan Mahmud I)

14 Pauselijke staten (paus Benedictus XIV)

13 Genoa

16 Brandenburg-Pruisen (koning Frederik II de Grote)

19 Heilig Roomse Rijk (statenbond met eigen gekozen keizer) (keizer Frans, echtgenoot van Maria Theresia, Oostenrijkse keizerin)

15 Venetië (doge Pietro Grimani)

DE WERELD rond 1750

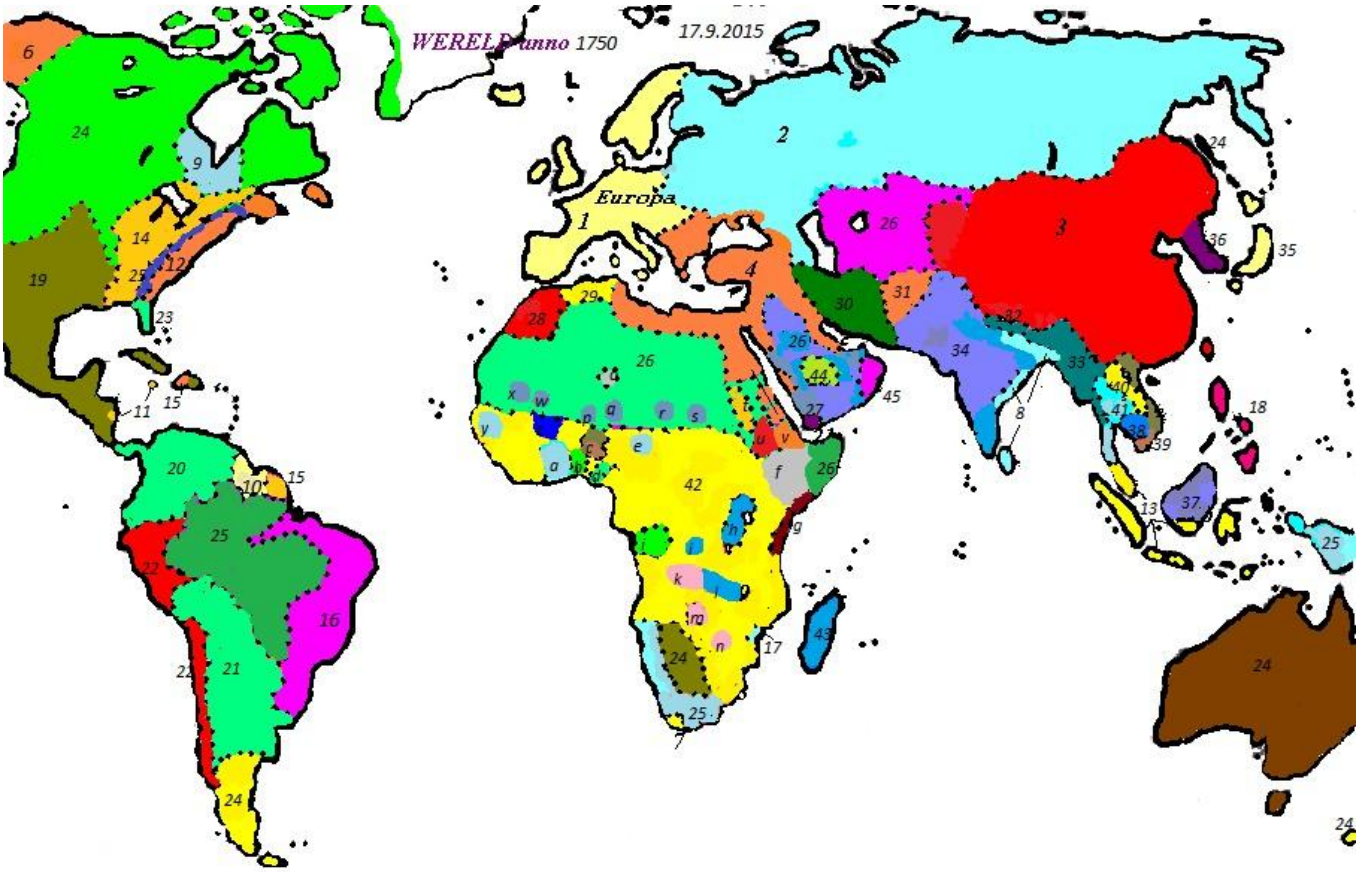

De wereld rond 1750 (e.c.)

Naast enkele onafhankelijke staten in Europa is er enkel het Mantsjoe-rijk (keizer K'ien-long).

Verder bestaat de wereld nog uit overwegend afhankelijke gebieden.

6 Russisch Amerika

Britse gebieden

9 Rupert's Land
10 Brits Guyana
7 Kaapkolonie
11 Mosquito en Jamaica

12 Britse gebieden in N-Amerika

8 Indië (kust)

Nederlandse gebieden

13 Nederlands-Oost-Indië

Portugese gebieden

16 Onderkoninkrijk Brazilië

17 Portugese gebied in Afrika

Spaanse gebieden

19 Onderkoninkrijk Nieuw Spanje
18 Filippijnen
20 Onderkoninkrijk Nieuw Granada
22 Onderkoninkrijk Peru
21 Onderkoninkrijk Rio de la Plata
23 Florida

Franse gebieden

14 Franse gebieden in N-Amerika
15 Cayenne en Haïti

Er bestaan ook een reeks staatssamenlevingen en andere samenlevingen.[1]

24 jagers en jagerverzamelaars (Pampa's, Noord-Amerika (ook vissers), San in Z-Afrika, aboriginals in Australië, Ainu in Azië, Maori's in Nieuw-Zeeland)
25 boeren (Arawak in Zuid-Amerika, Papoea, Khoisanherders in Z-Afrika, in N-Amerika)
26 kameelnomaden (Afrika, Arabische en Euraziatische nomaden)
27 Jemen
28 Marokko
29 Algerije
30 Perzië
31 Afghanistan (Ahmed Sjah Durrani)
32 Nepal
33 Birma
34 Mahrattenconfederatie (+islamitische en hindoeïstische staten)
Mahratten zijn hindoes die rijk opbouwen vanuit Midden-Indië, de Mogolkeizers regeren enkel nog in naam, einde 18e eeuw begint Britse verovering (kaart 4.20))
35 Japan (keizer Ieshige)
36 Korea
37 Borneo en Brunei
38 Cambodja
39 Annam
40 Laos
41 Siam (of Ayutthaya)
42 Bantoeherders en -landbouwers
43 Malagasiërs
44 Najd
45 Oman
in Afrika:
a)Asante, b)Dahomey, c)Oyo (grootste rijk in Nigerdelta), d)Benin, e)Bagirmi, f)Oromo, g)Zanzibar, h)Rift, i)Kuba, j)Kongo, k)Lunda, l)Luba, m)Lozi, n)Rozwi, o)Air, p)Hausa, q)Bornu, r) Wadai, s)Darfur,
t)Funj, u) Ethiopië, v)Awsa, w)Mossi en Songhai, x)Kaarta en Segu, y)Futa, z)Kong

-Verenigde Staten bestaan nog niet: pas 1776 onafhankelijk na opstand Europese kolonisten (met Franse steun) tege het Verenigd Koninkrijk
-grote rijken zijn Mantsjoerijk, Russische rijk, Ottomaanse rijk (Rusland verovert in 1783 de Krim)
-in Amerika overheersen Spanje, ook Portugal, nadien ook Frankrijk en Engelsen (na 1750 Engelse dominantie)
-verder nog weinig Engelse of Franse kolonies, wel James Cook die Australië en Nieuw-Zeeland ontdekt (1770)
-de Filippijnen zijn Spaans, Indonesië is Nederlands Oost-Indië
-in Afrika zijn hele reeks kleine staatssamenlevingen
-grote delen van Noord-Amerika, Midden-Azië, Brazilië, Argentinië, Afrika zijn onbekende wereld anno 1750
-in Azië zijn wel enkele machtige rijken: Perzië, Afghanistan, Mahratten, Cambodja, Laos, Birma, Siam, Annam, Korea, Japan

[1] In feite ook onafhankelijke staten maar geen wereldrijken.

EUROPA en DE WERELD rond 1650

Volgende staten zijn onafhankelijk:[2]

Portugal (koning Joao IV)

Spanje (incl. Zuidelijke Nederlanden, Sardinië-Piemont) (koning Filips IV)

Schotland (koning Charles II, ook koning Engeland)

Engeland (incl. Ierland) (koning Charles II)

Denemarken (incl. Ijsland, Noorwegen)) (koning Frederik III)

Zweden (incl. Finland) (koningin Christina)

Russische rijk (tsaar Alexis I)

Nederlanden (V.N.) (stadhouder Willem II)

Frankrijk (koning Louis XIV)

Polen (koning Jan II Casimir Wasa)

Ottomaanse rijk (incl. Albanië, Servië, Bulgarije, Roemenië, Griekenland) (sultan Mehmet IV)

Pauselijke staten (paus Innocentius X)

Genoa (G.E.)

Pruisen (koning Frederik Willem)

Heilig Roomse Rijk (statenbond met eigen gekozen keizer, incl. Oostenrijk, Tsjechië) (Ferdinand III, ook aartshertog O
Oostenrijk, koning Hongarije-Bohemen)

Venetië (ten N van Pauselijke staten)(doge Francesco Molin)

[2] Montenegro is ook onafhankelijk vorstendom sinds 1482. De geschiedenis van Oostenrijk loopt samen met Heilig Roomse Rijk. Zweden vormde tot 1523 een unie met Noorwegen en Denemarken.

Buiten Europa zijn er gebieden die afhankelijk zijn van de wereldrijken:

Nederlandse gebieden: Nieuw Amsterdam, Nieuw Brazilië
Engelse gebieden: Virginia, Massachusetts, Essequibo/Suriname/Cayenne
Franse gebieden: Nieuw Frankrijk/Acadia
Portugese gebieden: Portugees Brazilië, Portugees Guinee, Mozambique, Timor (W)
Spaanse gebieden: onderkoninkrijk Nieuw-Spanje, onderkoninkrijk Peru, Filippijnen

Nog enkele rijken zijn deze van de Safawiden, het Mantsjoe-rijk (keizer Shunzhi) en het Moghul-rijk.

Verder zijn er nog staatssamenlevingen (=ook onafhankelijke staten), landbouwsamenlevingen en gebieden waar nog jagerverzamelaars of nomadische herders wonen.

Staatssamenlevingen zijn er in Korea, Japan, Tibet, Laos, Annam, Ayutthaya, Cambodja, Brunei, Atjeh, Mataram, Bantam, Arakan, Ava, Krijgsheerstaten, Shan-staten, Arakan, Golconda, Hindoe-rijken, Bijapur, islamitische en hindoeïstische staten in Indië, Gharra, Mahra, Hadramaut, Jemen, Marokko, Funj, Ethiopië, Oromo, Awsa, Rozwi, Luba, Lunda, Kongo, Darfur, Bornu, Air, Hausastaten, So, Mossistaten, Mali, Tekrur, Akan, Oyo, Benin.

Eenvoudige landbouwsamenlevingen zijn er bij de Arawak-maniokboeren, de Pueblo-boeren, Irokese boslandboeren, de boeren van West-Amerikaanse vlakten, de Tupi-en Guarani-savanne- en berglandboeren, Khoisanherders,

Complexe landbouwsamenlevingen worden gevormd in Borneo, bij de Papoe-boeren, bij de Maori-hoofdmanschappen, de westelijke Bantoesprekende herders en landbouwers, de oostelijke Bantoesprekende herders en landbouwers, Malagasiërs, de Amazone-hoofdmanschappen.

Nomadische herders zijn er bij de kameelnomaden in de Sahara, de Siberische rendierherders, Euraziatische steppe- en woestijnnomaden (verschillende groepen), Arabische nomaden.

Jagerverzamelaars vindt men bij de Australische aboriginals, bij de San, bij de Ainu, in Siberië (ook jagers op Arctische zeezoogdieren), in de pampa's, in de savanne van Zuid-Amerika, en in Noord-Amerika: van de Oost-Amerik van de westkust, van het subarctisch bos, van de Noord-Amerikaanse bergen, ook jagers op arctische zeezoogdieren (in Noord-Amerika).

In Amerika, Afrika, Azië en Oceanië zijn er nog maar enkele Europese gebieden. Vooral Spanje start met het innemen van gebieden in Midden- en Zuid-Amerika. In Afrika en Azië zijn er verschillende kleine staatssamenlevingen. Grote regio's in Amerika, Afrika en Azië worden nog ingenomen door inheemse boeren en jagerverzamelaars.

Groenland
IJsland (Deens)
jagers op arctische zeezoogdieren
Siberische jagerverzamelaars
Siberische rendierherders
DENEMARKEN-NOORWEGEN
ZWEDEN
RUSSISCHE RIJK
PRUISEN
SCHOTLAND
ENGELAND
V.N.
HEILIGE ROOMSE RIJK
POLEN
Ainu-jagerverzamelaars
Tataar-Kalmuken
Nogais
Turkomanen
Oezbeken
Kirgiezen
Euraziatische steppe- en woestijnnomaden
Kalmuken
MANTSJOE-RIJK
KOREA
JAPAN
FRANKRIJK
VENETIE
PORTUGAL
SPANJE
pauselijke staat
OTTOMAANSE RIJK
SAFAWIDEN-RIJK
TIBET
MOGHUL-RIJK
Algerije
MAROKKO
kameelnomaden
Arabische nomaden
Oman (Ottomaans)
GHARRA
MAHRA
HADRAMAUT
JEMEN
AWSA
Shan-staten
Krijgsheer-staten
Taiwan
LAOS
ARAKAN
AVA
ANNAM
Filipijnen
TEKRUR
AIR
SO
Hausa-staten
BORNU
DARFUR
WADAI
ETHIOPIE
RUNY
Islamitische en hindoe-staten
Goa (Portugees)
GOLCONDA
BIJAPUR
AYUTTHAYA
CAMBODJA
Mossi-staten
OYO
MALI
AKAN
BENIN
Elmina (Nederlands)
Hindoe-koninkrijken
Ceylon
ATJEH
BRUNEI
Celebes
Borneo
TIDORE
Nieuw-Guinea
Papoea-boeren
westelijke Bantoe-sprekende herders en landbouwers
oostelijke Bantoe-sprekende herders en landbouwers
OROMO
Mombasa (Portugees)
Sumatra
MATARAM
KONGO
Luanda (Portugees)
LUNDA
LUBA
Mozambique (Portugees)
Java
BANTAM
Timor
Tasman, 1642–1643
Madagaskar
Malagassiërs
ROZWI
San-jager-verzamelaars
Khoisan-herders
Mauritius (Nederlands)
Delagoa-baai (Portugees)
Australische aboriginals (jagerverzamelaars)
Tasman, 1642–1643
Tasmaanse jagerverzamelaars
Maori-hoofdmanen

jagers op arctische zeezoogdieren
jagerverzamelaars van het subarctisch bos
jagerverzamelaars en vissers van de bergen
jagerverzamelaars en vissers van de westkust
jagerverzamelaars van de woestijn
jagers van de vlakten
Irokese boslandboeren
Acadia
Nieuw-Frankrijk
Massachusetts-baai
Nieuw-Amsterdam
Virginia
boeren van de vlakten
Pueblo-boeren
Florida
Bahama's
Cuba
Hispaniola
Belize
Puerto Rico
Jamaica
ONDERKONINKRIJK NIEUW-SPANJE
Essequibo
Suriname
Cayenne
Amazone-hoofdmanschappen
Nederlands Brazilië 1642–1654 van Portugal
Arawak-maniokboeren
Tupi-Guarani-savanne- en berglandboeren
ONDERKONINKRIJK PERU
Portugees Brazilië
jagerverzamelaars van de savanne
jagerverzamelaars van de pampa's
verzamelaars van schelpdieren en jagers op zeezoogdieren

EUROPA en DE WERELD rond 1550

In Europa zijn er enkele verschillen t.o.v. 1650: koninkrijk Hongarije, in Italië is het gebied ten noorden van de Pauselijke staten deel van het Heilig Roomse rijk, Rusland is veel beperkter in omvang. Pruisen bestaat nog niet als onafhankelijke staat.

Portugal (koning Joao III)

Spanje (incl. Nederlanden, Sardinië-Piemont) (koning Carlos I)

Schotland (koningin Maria I)

Engeland (incl. Ierland) (koning Eduard VI)

Denemarken (incl. Ijsland, Noorwegen)) (koning Christiaan III)

Zweden (incl. Finland) (koningin Gustav I)

Russische rijk (tsaar Ivan IV)

Frankrijk (koning Hendrik II)

Polen-Litouwen (koning Sigismund II August)

Ottomaanse rijk (incl. Albanië, Servië, Bulgarije, Roemenië, Griekenland) (sultan Suleyman I)

Pauselijke staten (paus Julius III)

Heilig Roomse Rijk (statenbond met eigen gekozen keizer, incl. Oostenrijk, Tsjechië) (Karel V, ook aartshertog Oosten als Carlos I)

Venetië (ten N van Pauselijke staten)(doge Francesco Dona)

Hongarije (koning Ferdinand I)

Buiten Europa zijn er nog maar enkel de gebieden die afhankelijk zijn van Spanje in Midden-Amerika. Rond 1530 begint de verovering van het Inca-rijk.

Nog enkele rijken zijn deze van de Safawiden, het Ming-rijk (keizer Jiajing) en het Moghul-rijk.

Verder zijn er nog staatssamenlevingen (=ook onafhankelijke staten), landbouwsamenlevingen en gebieden waar nog jagerverzamelaars of nomadische herders wonen.

Staatssamenlevingen zijn er in Korea, Japan, Tibet, Laos, Annam, Ayutthaya, Cambodja, Pegu, Atjeh, Malakka, Maleise islamstaten, Raj, Bengalen, Orissa, Vijayanagara, Saylan, islamitische en hindoeïstische staten in Indië, Oman, Gharra, Mahra, Hadramaut, Jemen, Marokko, Algerije, Tunesië, Funj, Ethiopië, Oromo, Adal, Wadai, Darfur, Kanem-Bornu, Air, Hausa-staten, songhai, Mossi-staten, Mali, Senegambiaanse staten (SEN), Akan, Oyo, Luba, Lunda, Kongo, Mwenemutapa, islamitische stadstaten in Oost-Afrika (rond Mozambique).

Eenvoudige landbouwsamenlevingen zijn er bij de Arawak-maniokboeren, de Pueblo-boeren, Irokese boslandboeren, de boeren van West-Amerikaanse vlakten, de Tupi-en Guarani-savanne- en berglandboeren, Khoisanherders, de westelijke Bantoesprekende herders en landbouwers, de oostelijke Bantoesprekende herders en landbouwers (deels).

Complexe landbouwsamenlevingen worden gevormd in Borneo, bij de Papoe-boeren, bij de Maori-hoofdmanschappen, Madagascar, de westelijke Bantoesprekende herders en landbouwers, de oostelijke Bantoesprekende herders en landbouwers (vooral), de Mississippi-cultuur van de tempelheuvelbouwers, de Amazone-hoofdmanschappen.

Nomadische herders zijn er bij de kameelnomaden in de Sahara, de Siberische rendierherders, Euraziatische steppe-en woestijnnomaden (verschillende groepen), Arabische nomaden, Lappen-rendierherders.

Jagerverzamelaars vindt men bij de Australische aboriginals, bij de San, bij de Ainu, in Siberië (ook jagers op Arctische zeezoogdieren), in de pampa's, in de savanne van Zuid-Amerika, en in Noord-Amerika: van de Oost-Amerikaanse woestijn, van de vlakten,
van de westkust, van het subarctisch bos, van de Noord-Amerikaanse bergen, ook jagers op arctische zeezoogdieren (in Noord-Amerika).

In Afrika en Azië zijn er verschillende kleine staatssamenlevingen. Grote regio's in Amerika, Afrika en Azië worden nog ingenomen door inheemse boeren en jagerverzamelaars.

Groenland
IJsland (Deens)
SCHOTLAND
ENGELAND
Cabot, 1497
PORTUGAL
Azoren (Portugees)
Canarische Eilanden (Spaans)
Kaapverdische Eilanden (Portugees)
Lappen-rendier-herders
DENEMARKEN-NOORWEGEN
ZWEDEN
RUSLAND
HEILIGE ROOMSE RIJK
FRANKRIJK
POLEN-LITOUWEN
HONGARIJE
VENETIE
SPANJE
pauselijke staat
OTTOMAANSE RIJK
MAROKKO
ALGERIJE
TUNESIE
TRIPOLI
Siberische rendierherders
Sibir-Tataren
Kazan-Tataren
Nogais
Astrakhan-Tataren
Turkomanen
Oezbeken
Kirgiezen
Euraziatische steppe- en woestijnnomaden
Kalmuken
Mongolen
jagers op arctische zeezoogdieren
Siberische jagerverzamelaars
Ainu-jagerverzamelaars
KOREA
JAPAN
SAFAWIDEN-RIJK
MUGHUL-RIJK
TIBET
CHINESE MING-RIJK
RAJ.
islamitische en hindoeïstische staten
Shan-staten
Birmaanse staten
Taiwan
Arabische nomaden
OMAN
GHARRA
MAHRA
HADRAMAUT
Goa (Portugees)
BENGALEN
ORISSA
LAOS
ANNAM
PEGU
AYUTTHAYA
Perestrello, 1514–1516
Filipijnen
CAMBODJA
Covilhã, 1488–1490
VIJAYANAGARA
Ceylon
Colombo (Portugees)
SAYLAN
Lopez de Sequeira, 1509–1510
ATJEH
MALAKKA
Malakka (Portugees)
Borneo
Maleise islamstaten
Sumatra
Java
Timor
Delcano, 1521
Nieuw-Guinea
Papoea-boeren
Australische aboriginals (jagerverzamelaars)
Tasmaanse jagerverzame
kameelnomaden
MAROKKO
SEN.
Cacheo (Portugees)
MALI
Mossi-staten
SONGHAI
AIR
KANEM-BORNU
DARFUR
WADAI
FUNJ
ETHIOPIE
ADAL
JEMEN
Galla
OROMO
Da Gama, 1497–1498
Covilhã, 1488–1490
OYO
Hausa-staten
AKAN
BENIN
Elmina (Portugees)
Fernando Póo (Portugees)
westelijke Bantoe-sprekende oerwoudboeren
oostelijke Bantoe-sprekende boeren en herders
Mombasa (Portugees)
islamitische stadstaten
KONGO
LUNDA
LUBA
Mozambique (Portugees)
MWENEMUTAPA
Madagaskar
Malagassiërs
San-jager-verzamelaars
Khoisan-herders
Delcano, 1521–1522
Da Gama, 1497–1498
Delcano, 1521–1522
Da Gama, 1497–1498

Bronnen:

Atlas van de Wereldgeschiedenis, J. Haywood et al, 1998, kaarten 4.06-4.04-4.03-4.01

Marc Van Stappen, 2026, www.stap-brug.be